

ԱՆՅՆՈՂ ՏԱՐԻՆ

Տարին որ կը սկսինք՝ տեսակ մը շարունակութիւնն է 946-ին, որը իր կարգին դադրող պատերազմի մը գեռ չփարատած մղձաւանջովը լեցուած միջոց մըն է, խաղաղութեան սպասումի մը մէջէն։ Իսկ տարին որ կը բացուի, այս երկու՝ մղձաւանջի և արշալոյսի շաղապատումն է։ Որքան ալ մխիթարական եղած չըլլայ իրականութիւնը որուն մէջ կ'ապրինք, առօրեայէն վեր մտածող հոգիներուն մէջ չի մթազնիր բնաւ զայիք վերջնական խաղաղութեան առհաւատչեան։ Վտանգի ամենախոր նուաստացումները վերազնելի են, պայմանաւ որ վճարելու տէրը չպակսի զանգուածներուն, ինչպէս նաեւ ամէնէն բարձր վստահութիւնները կը փնտռեն խոցելի, եթէ պաշտպանուած չեն աւելի լայն և մարդկային ազդակներէ։

Այսօր աւելի քան երբեք, աշխարհը ի վիճակի է զգալու ոգեղէն ուժին զերը կեանքին մէջ։ Երէկ երբ լինել թէ չլինելու ծփանքին էր յանձնուած աշխարհի ու քաղաքակրթութեան ճակատագիրը, բոլոր հոգիներուն մէջ կար այն խորունկ հաւատքը թէ բարին հօգոր է չարէն, և արդարութիւնը անխրաւութեանն է։ Աշխարհը այլեւս մօտ է հաւատալու թէ անարիւն պատերազմը, այսինքն կենդանի խաղաղութիւնը երկնող տրամադրութիւնները կ'աւելնան, որքան ծաւալուն դառնան պատերազմին նախճիրները, անսովոր համեմատութեամբ հետզհետէ կ'աճի թիւը անոնց, որոնց մէջ կ'ապրի եղբայրութեան և արդարութեան երազը։ Աշխարհը լաւէն լաւագոյնին կ'ընթանայ, ինչ որ ալ ըլլան ժամանակին չարիքներն ու արգելքները։

Դադրած է այլեւս թնդանօթներու որոտը և մեռելներուն հռչիւնը, և յստակուած ռազմաճակատներու արիւնոտ հորիզոնները, բայց չէ վերջացած տազնապն ու անձուկը հոգիներէն, շիջերու պատերազմը, ինչպէս կ'որակեն դիւանագիտական սեղաններու շուրջ եղածը, կը շարունակուի տենդազին։ Դադրած է պատերազմը սակայն չեն հանգչած բազմութիւններ՝ իրենց կործանած տուններու, աւերուած դաշտերու և անստոյգ ապագայի ու տրտում ներկային մէջ։ Գործադուլ, դժգոհութիւններ, կեանքին պակասող բարիքներ, անարգուած ժողովուրդներու և անիրաւուած ազգերու տրտմութիւններ, տակաւ կը մթազնեն յետպատերազմեան առերեւոյթ խաղաղութիւնը։

Ստոյգ է թէ վերջացած է պատերազմը խաղաղութեան դաշինքով, սակայն ինչպէս կ'երեւի տակաւին փշրուած չէ ընչաքաղցուած ասկեհորթը, շահը, որուն առջեւ կը մորթուին արդարութիւնները և որուն սեղանին վրայ կը զոհուի ամէն սրբութիւն։ Տակաւին դոյզն չափով իսկ հարթուած չեն ընկերային այն բոլոր աննպատակաւորութիւնները՝ յանուն որոնց միամիտ բազմութիւններ և յաւիտենապէս զրկուողները իբր թէ յանուն արդարութեան մղուած պատերազմներու կ'առաջնորդուին։ Տակաւին չէ գնահատուած «տկարութեան զօրութիւնը» և «յիմարութեան իմաստութիւնը» ու չէ ըմբռնուած այն անալլալ խաղաղութիւնը, որուն մէջ «այգին իր պտուղը, երկիրն իր արմաթըր և երկինքը

իր ցօղը» տայ հաւասարապէս ամէնուն: Տակաւին «սգաւորները» չմիթարուեցան և չպատրաստուեցաւ այն երանաւէտ մակադատեղին, ուր «գալլն ու գառը, իբրև մէկ հօտ, ճարակէին միասին»: Ու աշխարհին դիւրին չի գար պահանջուած խաղաղութիւնը՝ որքան ատեն որ «մարմին»՝ նիւթն է որ կը թագաւորէ այս աշխարհի մէջ, զի «մարմնի խորհուրդը մահ է»:

Նոր տարուայ սեմին և առերեւոյթ խաղաղութեան մը ընդմէջէն մեր աչքին կը պարզուին աւերակուած Եւրոպա մը, տնտեսական ու ընկերային երեսներով ու սովի ուրուականին մօտիկ, և շուարած արեւելքը իր յաւիտեանական պահանջներու աղբոսաթողութեամբ, իր անգարմանելի վէրքերով, և ամէնուրեք փոխադարձ անվստահութեան ճնշող կասկածը: Հակառակ այս բոլորին սակայն, աշխարհը նորէն տրամադիր է հաւատալու թէ սպասուած խաղաղութիւնը պիտի գայ, թէ փոթորկոտ դիշերին պիտի յաղորդէ պայծառ առաւօտը:

Սակայն անցնող տարին մեր ժողովուրդին համար ունեցաւ խորունկ տարողութիւն և իմաստ, անցնող տարուան ընթացքին մեր ժողովուրդը սփռուքի մէջ չհեռացաւ իր պապերէն, հաւատարիմ զինքը կանխող սերունդին, շարունակեց անոր աւանդութիւնները: Ապրեցանք տուեալ պայմաններու տակ, մեր ճակտին քրտինքովը, չմուրացինք, և տոկացինք այն բոլոր դժուարութիւններուն որոնք մեր շուրջը անպակաս եղան միշտ:

Այս բոլորէն աւելի, անցնող տարուան ընթացքին, իբրև գերագոյն բաժիրը յայտարարուող խաղաղութեան, մնաց ներգաղթի խանդավառ իրողութիւնը, որ այս տարուան ընթացքին անտարակոյս պիտի առնէ իր հօր թափը: Մեր երկար սպասումէն և խոր տառապանքներէն վերջ, երբ այլեւս պայծառ իրականութիւնի մեր հայրենիքը և սփռուքի ու հայրենիքի հոգեկան միութիւնը իրագործող առիթ՝ ներգաղթը, տխուր է տեսնել թէ մեզմէ ոմանք այս արտառուչ երեւոյթին առիւտ կը բերեն իրենց կիրքերը, իրենց տարակարծութիւնները և իրենց յարանուանական հասկնալի ու անհաշտ տրտմութիւնները:

Մեր ժողովուրդի նկարագրի ամէնէն արտապնդիչ գիծերէն մին կազմած է միշտ ողմտութիւնը, որ ինչպէս անհատներու՝ այնպէս ալ համայնքներու մէջ հոգեկան ու ֆիզիք ինքնապաշտպանութեան ուժն է: Հաւատքի և համոզումի, բնագոյի և բանականութեան, անգիտակցութեան և գիտակցութեան և փորձառութեան համադրումէն բաղադրուած այն վիճակը որ կը հաւասարակշռէ յանկարծ սկսած փորձութեան բռնկումները օպ կը վանէ հաւատքին ու բարոյականին վրայ գործուած յարձակումները:

Տակաւին կան մարդիկ, բարեբախտաբար շատ քիչ է անոնց թիւը, որոնք չեն ուզեր արժեւորել այն մեծ ճիշդ գործընէն մեր Հայրենիքը գերագոյն գոհողութիւններու զինով, բանալով իր սիրտն ու իր գուռները գաղթաշխարհի բեկորներուն: Մարդիկ, ինչպէս ըսինք, յարանուանական և կուսակցական պղտոր հաշիւներէ և կիրքերէ տարուած, չեն օւզեր ներգաղթը դարձնել մեր ազգային ներկայ գերագոյն իրականութիւնը, անոր շուրջ լռեցնելով այն բոլոր իմացական, գրական, կրօնական, կուսակցական ու քաղաքական տարակարծութիւնները՝ որոնք եթէ ըստ ինքեան մինչեւ երէկ գոյութիւն կրնային ունենալ, այսօր,

գէթ ներգաղթի նկատմամբ, պէտք էին համերաշխիլ և ստեղծել ամբողջական ճակատ: Վասնզի սփիւռքի անձինքը հայը, որուն աչքերը բացուեցան առաջին Մեծ Պատերազմի սարսափներուն վրայ, և ոսկորները ճանչցան մեր պատմութեան ամէնէն մեծ աղէտին ծանրութիւնն ու արհաւիրքը, և որ այսօր կը մնայ սփիւռքի քաւարանեան պայմաններուն մէջ անպաշտպան ու անապահով, և որուն առջև կը բացուին աւելի գեղեցկացած իր հայրենիքին դուռները, երախտագիտութեան անհուն պարտք մը ունի միայն հանդէպ Հայաստանի վարիչներուն, և մեր երկրի հովանաւոր ու պաշտպան Ռուս մեծ ժողովուրդին:

Սակայն ինչ որ զոհունակութիւն միայն կրնայ պատճառել ամէն ազնիւ և զգաստ հայու, այն է թէ այդ հոյլ մը բախտախնդիր ու ներքին հաշիւներով հետադարձ մարդոց հանդէպ կայ զրեթէ լիութիւնը ազգին, որ հաւատարիմ իր ցեղային ողջմտութեան, կը զգայ իրեն մօտեցող փրկութեան լաստը ու կը նետուի անոր մէջ: Վասնզի զանգուածները չեն սխալիր հողին ձայնին դիմաց և զիտեն զգալ անոր հարազատութիւնը: Փոխանակ տրամաբանութեան պողոտային, ուրկէ չարամիտներն ու սոփիստներն ալ կ'անցնին յաճախ, կ'ընտրեն ողջմտութիւնը, յայտնեն ներքին բնագրի և փորձառութեան բերուածներով շինուած այն կեցուածքը՝ որ երբեք չէ պակսած մեր ժողովուրդին:

Կը հաւատանք թէ դարերէ ի վեր մեր ժողովուրդին մէջ ապրած և մեր ցեղին նկարագիրը ամէնէն աւելի հարազատօրէն բարացուցող այդ ողջմտութիւնն է որ այժմ նորէն սկսած է գործել՝ իր ծագումին մէջ նոյնիսկ ոչնչացնելու համար արտաւոր այն վիճակը, որ նոր վերքի մը թոյնը կը ձգտի ներարկել զանգուածներու սրտին, թուցնել փորձելով ներգաղթի նկատմամբ զգացուած այն համատարած խանդավառութիւնը՝ որ սփիւռքի մէկ ծայրէն միւսը ոտքի է հաներ հայրենակարօտ զանգուածները:

Անիմաստ է միամիտները թիւրել ջանալ և զանգուածներու միտքը կաշառել՝ յանուն մեծ սկզբունքներու և չվճարուած պարտքերու, որոնք ամուլ փափաքներով և անիմաստ պահանջներով չէ որ իրականութիւն պիտի գտնեն: Իրականութեան խոտոր՝ և շիլ դատում է նոյնպէս, սկսուող և յառաջ տարուող յանձանառութիւնն ու ձեռնարկները թերզնահատել, և կամքէ անկախ պատճառներով ստեղծուած անպատեհութիւնները այնքան խոշոր ցուցնել, տեսնել չուզելու աստիճան մեծ ու փրկարար գործը:

Հայոց Հայրենիքը և հայուն հայրենասիրութիւնը հերձուած չեն ճանչնար, ու վերագարծ դէպի իր հայրենիքը, դէպի իր հօրենական ճուղը, դէպի իր աւետեաց երկիրը, մէկ ճամբայ միայն ունի ի սփիւռս աշխարհի ցրուած մեր պանդուխտ ժողովուրդին համար: Հայրենակարօտ բազմութիւններ կարաւան առ կարաւան ուխտաւորի խանդավառութեամբ, դեռ երէկ վար առած լացող ուռիներէն իրենց պանդուխտի քնաղները, ուրախութեան երգեր հնչեցնելէն վերագարծան Հայրենիք, ու վաղը նոր բազմութիւններ, իրենց լացն ու կարօտը ծիծաղի վերածած, պիտի վազեն միանալու իրենց բախտակիցներուն՝ վերակերտելու հայրենի օճախը, որ այնքան անգամներ քանդուեցաւ չարագործ ձեռքերէ:

Ո՞ր հայը սերտ պիտի ընէր, առանց խղճահարութեան, դէպի իրենց դարաւոր Հայրենիքը վազող այս կարաւաններուն արգելք հանդիսանալ: